

L E G E

pentru aprobarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia

Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Art. 1. – Se aprobă:

Strategia națională privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026, conform anexei nr. 1;

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026, conform anexei nr. 2.

Art. 2. – Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Mediului vor monitoriza procesul de aplicare a Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026 și vor prezenta Guvernului, anual, raportul privind realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

ANDRIAN CANDU

**Chișinău, 13 aprilie 2017.
Nr. 68.**

**Metode tehnice de gestionare a deșeurilor radioactive
în cadrul implementării Strategiei naționale privind managementul deșeurilor
radioactive pentru anii 2017–2026**

Tipurile de deșeuri	Clasa de deșeuri radioactive	Sursele de generare a deșeurilor radioactive	Tratarea	Forma concentrată finală	Forma condiționată	Forma concentrată purificată	Forma condiționată purificată	Metoda de stocare sau de depozitare finală a deșeurilor radioactive condiționate
Deșeuri solide	Deșeuri radioactive exceptate	Diverse	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică
	Deșeuri radioactive de activitate extrajoasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezactivării sau defecării instalațiilor radiologice sau nucleare	Mărunțirea, stocarea pentru dezintegrare	Solidă	Nu se aplică	Solidă	Eliberarea sub formă reciclabilă	Stocare temporară sau depozitare în apropierea suprafeței solului
	Deșeuri radioactive de activitate joasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezactivării sau defecării instalațiilor radiologice sau nucleare	Compactarea, supercompactarea, incinerarea, fragmentarea	Solidă, cenușă	Prin cimentare, bitumizare, ambalare în containere	Nu se formează	Se pot forma gaze radioactive de activitate joasă	Stocare temporară în apropierea suprafeței solului sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv pentru surse radioactive închise
	Deșeuri radioactive de activitate medie	Diverse, inclusiv provenite în urma dezactivării sau defecării instalațiilor radiologice sau nucleare	Compactarea, supercompactarea, incinerarea, fragmentarea	Solidă, cenușă	Prin cimentare, bitumizare, ambalare în containere	Nu se formează	Se pot forma gaze radioactive de activitate joasă	Stocare temporară în apropierea suprafeței solului sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv

								pentru surse radioactive închise
	Deșeuri radioactive de activitate înaltă	Surse radioactive uzate	Încapsularea, reîncapsularea	Nu se aplică	Prin cimentare, bitumizare, ambalare în containere cu diametru mic	Nu se formează	Nu se formează	Stocare temporară în apropierea suprafeței solului sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv pentru surse radioactive închise
Deșeuri lichide	Deșeuri radioactive exceptate	Diverse	Eliberarea în mediu	Nu se formează	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică	Nu se aplică
	Deșeuri radioactive de activitate extrajoasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezactivării sau defecării instalațiilor radiologice sau nucleare, activități radiochimice sau medicale	Păstrarea până la dezintegrare, evaporare, filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberarea în mediu	Stocare temporară sau depozitare în apropierea suprafeței solului
	Deșeuri radioactive de activitate joasă	Diverse, inclusiv provenite în urma dezactivării sau defecării instalațiilor radiologice sau nucleare, activități radiochimice sau medicale	Păstrarea până la dezintegrare, evaporare, tratare chimică (coprecipitare), filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberarea în mediu	Stocare temporară sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv pentru materiale radioactive
	Deșeuri radioactive de activitate medie	Diverse, inclusiv activități radiochimice sau medicale, scurgeri din surse radioactive uzate	Păstrarea până la dezintegrare, evaporare, tratare chimică (coprecipitare), filtrare, schimb de ioni	Concentrate saline, rășini și filtre uzate	Cimentare	Apă	Eliberarea în mediu	Stocare temporară sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv pentru materiale radioactive
	Deșeuri	Diverse,	Păstrarea până la	Conc	Cime	Apă	Eliber	Stocare

	euri radioactive de activitate înală	activități radiochimice sau medicale, scurgeri din surse radioactive uzate	dezintegrare, evaporare, tratare chimică (coprecipitare), filtrare, schimb de ioni	entrante saline, rășini și filtre uzate	ntare		area în mediu	temporară sau depozitare în sonde de tip depozit definitiv pentru materiale radioactive
--	---	---	--	--	-------	--	---------------	--

PLANUL DE ACȚIUNI
pentru implementarea Strategiei naționale privind
managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026

r. /o	Obiective specifice	Acțiuni practice pentru realizarea obiectivelor	Termen de realizare	Cost uri aferente, sursa de finanțare (mil. lei)	Responsabili de implementare	Parteneri	Indicatori de progres sau realizare	Proceduri de raportare
	Punerea în aplicare a standardelor și procedeele de gestionare sigură a deșeurilor radioactive utilizate la nivel internațional prin elaborarea și implementarea actelor normative naționale din domeniu	1.1. Crearea infrastructurii căilor de acces către obiectiv și a comunicațiilor interne (drumuri)	Decembrie 2019	1,0 Buge tul de stat (investiții capitale)	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Proiect finalizat (Departamentul cooperare tehnică al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică)	Rapoarte anuale privind implementarea lucrărilor (decembrie)
		1.2. Crearea infrastructurii de delimitare a zonelor controlate și supravegheate pentru punctul de condiționare a deșeurilor radioactive	Decembrie 2019	0,7 Buge tul de stat (investiții capitale)	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Zonă controlată și supravegheată pentru punctul de condiționare	Rapoarte anuale privind implementarea lucrărilor (decembrie)
		1.3. Lansarea liniei de sortare și tratare a deșeurilor radioactive	Decembrie 2018	0,3 Buge tul de stat (investiții capitale)	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Linie tehnologică funcțională; deșeuri radioactive sortate și condiționate	Acte de dare în exploatare a liniei de sortare (noiembrie 2018)
		1.4. Modernizarea punctului de dezactivare a mijloacelor de transport și	Decembrie 2020	2,5 Buge tul de stat	Ministerul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Punct de dezafectare; sistemul de	Acte de dare în exploatare (noiembrie 2020)

		de protecție, cu reconstrucția sistemului de aprovizionare cu apă și canalizare a instituției		(investiții capitale), granturi naționale sau internaționale	Interne	Excepționale	aprovizionare cu apă și canalizare reînnoit și funcțional	
		1.5. Elaborarea sau modificarea legislației în domeniu	De cembrie 2026	0,2 Buge tul de stat	Minis terul Mediului; Minis terul Sănătății	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Regul amente elaborate și aprobate	Rapoarte anuale privind regulamentele elaborate (decembrie)
		1.6. Crearea laboratorului de caracterizare radionuclidică și fizico-mecanică	De cembrie 2020	2,0 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Labor ator funcțional recunoscut	Act de dare în exploatare (noiembrie 2020)
		1.7. Elaborarea /modificarea (revizuirea) statutului și a regulamentului Obiectelor speciale privind extinderea genului de activitate	De cembrie 2018	Buge tul de stat	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Regul amente elaborate și aprobate	Report privind elaborarea regulamentului (decembrie 2018)
	Asigurarea securității radiologice și nucleare, inclusiv fizice, a radioprotecției personalului expus profesional și a populației în prezent și viitor	2.1. Realizarea activităților conexe autorizării în scopul implementării proceselor tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive	De cembrie 2026	0,1 Buge tul de stat	Minis terul Afacerilor Interne; Minis terul Mediului	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Dosar complet de solicitare a autorizației; condițiile de management al deșeurilor radioactive acceptabile și evaluate; procese tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive autori zate	Rapoarte anuale privind autorizațiile eliberate, deținute cu stabilirea limitelor și condițiilor de activitate (decembrie)

		2.2. Realizarea activităților tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive prin retratarea instalațiilor asociate cu surse radioactive, prin reducerea volumului (demonțarea, dezasamblarea instalațiilor asociate), condiționarea lor, plasarea surselor radioactive în containere, recipiente autorizate	De cembrie 2026	3,0 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situaiilor Excepționale	Numă rul coletelor cu deșeuri radioactive clasificate, categorizate și condiționate, conform cerințelor în vigoare	Rapoarte anuale către Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice privind numărul coletelor cu deșeuri radioactive (decembrie)
	2.3 . Realizarea dezafectării depozitului subteran de tip „Radon”	2.3. 1. Elaborarea programului de dezafectare și asigurare a securității radiologice	De cembrie 2021	1,5 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situaiilor Excepționale; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Progra m elaborat, aprobat și coordonat	Notificare privind implementarea programului operațional de dezafectare (noiembrie 2021)
		2.3. 2. Elaborarea dosarului de asigurare a securității radiologice	De cembrie 2023	1,0 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situaiilor Excepționale	Autori zația radiologică pentru dezafectare, eliberată în baza evaluării pozitive a securității radiologice	Dosarul de asigurare a securității radiologice (Safety case) revăzut și aprobat (noiembrie 2023)
		2.3. 3. Instruirea personalului în domeniul dezafectării	De cembrie 2022	0,4 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situaiilor Excepționale; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Perso nal instruit	Rapoarte anuale privind instruirea (decembrie)

		2.3. 4. Crearea infrastructurii de dezafectare conform studiului de fezabilitate	De cembrie 2023	10,5 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Platou utilat, pregătit pentru dezafectare în condiții de siguranță radiologică; echipa ment procurat și instalat	Rapoarte anuale privind crearea infrastructurii de dezafectare (decembrie)
		2.3. 5. Dezafectarea depozitului	De cembrie 2026	6,2 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale; Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Depoz it dezafectat, deșeuri radioactive sortate și condiționate, teren remediat	Rapoarte anuale privind realizarea acțiunii (decembrie)
		2.4. Elaborarea și implementarea Programului calității în managementul deșeurilor radioactive	De cembrie 2026	0,1 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Siste m ISO 9001 implementat	Rapoarte anuale de audit sau de evaluare a conformității (decembrie)
	Dezvoltarea programelor de cercetare aferente managementului deșeurilor radioactive pînă la depozitarea definitivă, a metodelor de reducere a impactului asupra sănătății populației și mediului	3.1. Elaborarea studiului de fezabilitate privind utilizarea sistemului de dispunere finală	De cembrie 2021	2,4 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Studiu l de fezabilitate elaborat, cu raport, concluzii, propuneri și recomandări privind modalitatea de depozitare definitivă	Raport aprobat privind elaborarea studiului și prezentarea raportului final (decembrie 2021)

	cauzat de radionuclizii de viață lungă, precum și elaborarea modelelor privind migrarea radionuclizilor în mediu	3.2. Elaborarea programului de monitorizare radiologică a gestionării deșeurilor radioactive prin stabilirea impactului radiologic provenit de la activitatea Obiectelor speciale asupra dozei efective colective pentru populație	De cembrie 2020	0,6 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne; Minis terul Mediului	Serviciul Hidrometeorologic de Stat; Centrul Național de Sănătate Publică	Public area rapoartelor de expertiză radioecologică	Rapoarte anuale privind impactul radiologic asupra mediului (decembrie)
		3.3. Stabilirea prin cercetări științifice a celor mai relevante matrice de fixare (imobilizare) a radionuclizilor din cadrul coletelor	De cembrie 2023	0,7 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Educației	Academi a de Științe a Moldovei	Numă rul rapoartelor de cercetare	Rapoarte anuale privind metodele relevante de fixare (decembrie)
	Menținerea durabilă a securității fizice a obiectivelor ce gestionează deșeurile radioactive și a protecției fizice a deșeurilor radioactive de activitate înaltă și medie, inclusiv în timpul transportării spre depozitare, depistarea, identificarea și colectarea surselor radioactive orfane	4.1. Depistarea, identificarea, colectarea și transportarea surselor orfane, precum și a surselor (materialelor) radioactive provenite în urma incidentelor/accidentelor radiologice	La necesitate	Fond ul de rezervă al Guvernului ori granturi naționale sau internaționale	Minis terul Mediului; Minis terul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Sursele radioactive, material ele radioactive colectate, identificate, transportate, procesate și depozitate	Rapoarte anuale privind colectarea surselor orfane (decembrie); actele de recepție- predare
		4.2. Reevaluarea securității fizice a obiectivelor nucleare /radiologice în procesul de gestionare și/sau transportare a deșeurilor radioactive și a surselor radioactive	Pe rmanent; la solicitarea autorizației și la etapa identificării materialelor radioactive	0,2 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Mediului; Minis terul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Autori zațiile, actele de reevaluare, proces ele-verbale și prescripțiile; numărul de obiective nucleare și radiologice evaluate	Rapoarte anuale privind gestionarea materialelor radioactive (decembrie)
		4.3. Fortificarea barierelor fizice a Obiectelor speciale	De cembrie 2020	1,1 Buge tul de stat,	Minis terul Afacerilor	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor	Barier e fizice construite	Rapoarte anuale privind construcția/reconstruc-

				grant uri naționale sau internaționale	Interne	Excepționale	/reconstruite, fortificate și menținute funcțional	ția barierelor fizice la obiectivele specializate (decembrie)
	Dezvoltarea resurselor umane implicate în activități cu deșeuri radioactive, perfecționarea lor în cadrul entităților operatori cu surse radioactive sau de gestionare a deșeurilor radioactive	5.1. Crearea și/sau recunoașterea centrelor de instruire a personalului în gestionarea deșeurilor radioactive	La solicitare	0,5 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numă rul centrelor de instruire create și/sau recunoscute	Rapoarte anuale privind centrele de instruire (decembrie)
		5.2. Activități de instruire și formare profesională în domeniul gestionării deșeurilor radioactive	Pe rmanent	0,5 Buge tul de stat, grant uri naționale sau internaționale	Minis terul Mediului; Minis terul Afacerilor Interne	Ministeru l Educației	Numă rul certificatelor de instruire eliberate; număr ul permiselor de exercitare eliberate	Rapoarte anuale de sinteză privind organizarea instruirii (decembrie)
		5.3. Evaluarea cunoștințelor personalului responsabil de gestionarea deșeurilor radioactive	O dată la 5 ani	Buge tul de stat	Minis terul Mediului	Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numă rul permiselor de exercitare și certificatelor de instruire eliberate	Rapoarte anuale de sinteză privind evaluarea (decembrie)
	Mentenanța bazei tehnice utilizate în procesul de gestionare a deșeurilor radioactive	6.1. Implementarea acțiunilor periodice de mentenanță a instalațiilor (incintelor cu surse radioactive), echipamentelor	Pe rmanent	0,5 Gran turi naționale sau internaționale	Minis terul Afacerilor Interne	Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numă rul certificatelor de securitate; număr ul actelor de deservire tehnică și actelo r de evaluare a stării tehnice a instalațiilor eliberate	Rapoarte anuale de sinteză privind starea tehnică a instalațiilor (decembrie)
	Asigurarea finanțării sistemului de management al	7.1. Realizarea prevederilor Legii nr. 132/2012 privind	Pe rmanent	Buget ul de stat	Guve rnul		Finanț area asigurată a sistemului de	Rapoarte anuale privind alocarea finanțării

	deșeurilor radioactive conform principiului „poluatorul plătește”	desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice – prin crearea fondurilor speciale pentru gestionarea deșeurilor radioactive, implementând un mecanism durabil de finanțare a domeniului de gestionare a deșeurilor radioactive					management al deșeurilor radioactive	(decembrie)
	Asigurarea informării publicului privitor la managementul deșeurilor radioactive, cu luarea în considerare a caracterului sensibil al informațiilor privind securitatea fizică a obiectivelor radiologice ce conțin deșeuri radioactive, a altor informații protejate prin lege, și asigurarea participării publicului la procesul decizional	8.1. Informarea și atragerea societății civile pentru participare la procesul decizional privind modalitatea gestionării deșeurilor radioactive, inclusiv modalitatea dispunerii finale	Pe rmanent	0,3 Gran turi naționale sau internaționale	Minis terul Mediului; Minis terul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numă rul ședințelor, emisiunilor, articolelor în mass-media, meselor rotunde, conferințelor de presă	Rapoarte anuale privind informarea societății prin mass-media și paginile web oficiale ale Ministerului Mediului, Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (decembrie)
		8.2. Organizarea meselor rotunde și dezbaterilor publice privind selectarea locului de construcție a punctului de dispunere finală a deșeurilor radioactive	De cembrie 2026	0,4 Gran turi naționale sau internaționale	Minis terul Mediului; Minis terul Afacerilor Interne	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice; Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale	Numă rul rapoartelor și proceselor- verbale ale ședințelor de dezbateri publică	Rapoarte anuale privind organizarea dezbaterilor publice și meselor rotunde (decembrie)
	Gestionarea bazei de date referitoare la întregul inventar de deșeuri radioactive (Registrul	9.1. Crearea Registrului național de evidență a deșeurilor radioactive, cu posibilitatea de acces al operatorului la	20 18	Buge tul de stat	Minis terul Mediului	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și	Numă rul deșeurilor radioactive inventariat și actualizat;	Rapoarte anuale privind cantitatea și tipul deșeurilor radioactive stocate (decembrie)

	național de evidență a deșeurilor radioactive)	datele acestuia				Radiologice	cuprin derea integrală în baza de date a cantității de deșeuri radioactive stocate	
		9.2. Inventarierea continuă a deșeurilor radioactive prin inventarierea anuală a surselor radioactive uzate și a deșeurilor radioactive	Pe rmanent	Buge tul de stat	Minis terul Mediului	Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice	Numă rul deșeurilor radioactive actualizat; cuprin derea integrală în baza de date a cantității de deșeuri radioactive stocate	Rapoarte anuale privind cantitatea inventariată și tipul deșeurilor radioactive stocate (decembrie)
În total – 36,7 mil. lei								

STRATEGIA NAȚIONALĂ

privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026

1. Strategia națională privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017–2026 (în continuare – *Strategie*) este un document de identificare a direcției primordiale privind implementarea activităților radiologice și nucleare din domeniul managementului deșeurilor radioactive. De asemenea, prezenta Strategie stabilește modalitățile și mecanismele de organizare a măsurilor ce urmează a fi întreprinse în scopul gestionării responsabile și în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive.

În conformitate cu obligațiile asumate la nivel internațional de Republica Moldova ca stat membru al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, politica de management al deșeurilor radioactive se bazează pe următoarele principii:

1) protejarea sănătății umane: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să se asigure un nivel acceptabil de protecție a sănătății umane;

2) protecția mediului: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să ofere un nivel acceptabil de protecție a mediului, inclusiv a resurselor naturale;

3) protecția dincolo de frontierele Republicii Moldova: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să fie luate în considerare efectele posibile asupra sănătății umane și a mediului dincolo de frontierele naționale;

4) protecția generațiilor viitoare: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît impactul asupra sănătății generațiilor viitoare nu va fi mai mare decît nivelurile relevante ale impactului care sînt acceptabile astăzi;

5) excluderea poverii pentru generațiile viitoare: deșeurile radioactive sînt gestionate astfel încît să excludă povara nejustificată asupra generațiilor viitoare;

6) cadrul juridic național: deșeurile radioactive sînt gestionate într-un cadru național juridic adecvat, fiind stabilite clar responsabilitățile și atribuțiile pentru reglementarea independentă a acestor activități;

7) controlul generării deșeurilor radioactive: generarea de deșeuri radioactive va fi menținută la un nivel minim posibil;

8) securitatea nucleară și radiologică, securitatea fizică a obiectivelor cu deșeuri radioactive: securitatea nucleară și radiologică, securitatea fizică a instalațiilor de gestionare a deșeurilor radioactive se vor asigura într-un mod corespunzător, în fiecare etapă a ciclului de viață al instalației;

9) asigurarea informării societății: informarea și participarea publicului la procesul decizional privind realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea prezentei Strategii.

Managementul în siguranță al deșeurilor radioactive generate în Republica Moldova constituie un obiectiv politic național important în susținerea dezvoltării durabile a economiei naționale, protecției mediului, sănătății, agriculturii, cercetării și securității naționale în ansamblu. Totodată, managementul în siguranță al deșeurilor radioactive, pentru toate etapele cuprinse – de la generare pînă la depozitare definitivă –, necesită prezența unui cadru legal național care ar garanta realizarea angajamentelor politicilor din domeniu, reglementarea eficientă și repartizarea transparentă a responsabilităților, precum și asigurarea resurselor financiare și mentenanța capacităților științifice și tehnice, pentru asigurarea realizării cu succes a prezentei Strategii.

În afară de aceasta, caracterul deosebit de sensibil al subiectului impune asigurarea informării și a participării publicului la procesul decizional privind realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea prezentei Strategii.

Tergiversarea implementării Strategiei, precum și a realizării Planului de acțiuni ce prevede depozitarea definitivă a deșeurilor radioactive, ar însemna transferarea nejustificată a poverii și responsabilității către generațiile viitoare.

2. Strategia include modalitatea de punere în aplicare a angajamentelor asumate de Republica Moldova la nivel internațional și se bazează pe prevederile tratatelor internaționale ce decurg din Convenția comună privind managementul în siguranță al combustibilului uzat și managementul în siguranță al deșeurilor radioactive (ratificată prin Legea [nr. 111/2009](#)), din Declarația de la Rio cu privire la mediu și dezvoltare din 1992, din rezoluțiile conferințelor generale ale Agenției Internaționale pentru Energia Atomică din anii 1997–2012, precum și pe prevederile Legii nr. 132/2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice.

I. Situația în domeniu

3. În Republica Moldova lipsește un cadru strategic ce ar stabili direcțiile de dezvoltare a managementului deșeurilor radioactive. Din aceste considerente, se constată că gestionarea deșeurilor radioactive se realizează fără a ține cont de specificul radiologic al deșeurilor radioactive, de tipul de radiații emantate și perioada de înjumătățire a radionuclizilor dominanți și că nu sînt determinate metodele de depozitare definitivă (dispunere finală) a deșeurilor radioactive de activitate medie și înaltă cu o perioadă de înjumătățire a radionuclizilor de peste 5 ani. În afară de aceasta, nu sînt luate în calcul deșeurile radioactive deja stocate în depozitele subterane în apropierea suprafeței solului de pe teritoriul Întreprinderii cu Destinație Specială „Obiectele speciale 5101 și 5102” (în continuare – *Obiecte speciale*), care nu asigură protecția radiologică adecvată a populației și mediului.

O altă problemă ține de faptul că unele deșeuri conțin radionuclizi de tipul alfa cu o perioadă de înjumătățire foarte lungă (de peste mii, milioane și miliarde de ani – Ra-226, Pu-238 și Pu-239, uraniu natural, uraniu cu un diferit grad de îmbogățire în uraniu-235, Th-232 etc.). Radionuclizii de tip alfa se caracterizează printr-o radiotoxicitate extremă și prezintă un pericol foarte serios pentru mediu și sănătatea populației. Deșeurile radioactive de acest tip, conform standardelor internaționale de securitate radiologică pentru gestionarea deșeurilor

radioactive, necesită a fi izolate de mediu și stocate definitiv (dispușe final) în structuri geologice, astfel evitând acumularea lor la punctele de stocare sau de păstrare temporară și preîntâmpinând sustragerea sau dispersia lor accidentală în mediu.

Ca urmare a accidentului radiologic din municipiul Chișinău din 21 septembrie 2015, au fost formate circa 120 m³ de sol contaminat cu Cs-137. Rămîne de stringentă actualitate problema gospodăririi acestor deșeuri radioactive de activitate medie și joasă.

Conform avizului din anul 2000 al experților Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, la momentul investigației, situația la Obiectele speciale este una critică și se clasifică drept accident radiologic din considerentul că o parte din radionuclizii din depozitul subteran a migrat în apele freatice, contaminînd radioactiv, la o anumită adîncime, solul acestui obiectiv radiologic și nuclear. Ținînd cont de faptul că obiectivul este în apropierea nemijlocită a satului Bubuieci și se află în zona municipiului Chișinău, situația nu poate fi acceptată și tolerată nici în prezent și nici în viitor, fiind necesară întreprinderea măsurilor urgente de stopare a migrării radionuclizilor din depozitul subteran, de dezafectare, decontaminare și de remediere a teritoriului afectat.

Tergiversarea acestor acțiuni duce la extinderea poluării radioactive a solului și a apelor freatice, cu toate consecințele nefaste asupra sănătății populației și cauzarea prejudiciilor socioeconomice, drept urmare a contaminării radioactive a mediului și a acțiunii radiațiilor ionizante.

4. Conform datelor statistice din Registrul național al surselor de radiații ionizante, gestionat de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice de pe lîngă Ministerul Mediului, în Republica Moldova există (fără sursele radioactive din partea stîngă a rîului Nistru) peste 6000 de surse radioactive, exploatate de circa 200 de agenți economici – potențiali generatori de deșeuri radioactive. O mare parte din aceste surse conține radionuclizi cu perioada de înjumătățire de circa 30 de ani, iar unele surse – radionuclizi cu perioada de înjumătățire de peste mii, milioane și miliarde de ani.

Ținînd cont de numărul de operatori care utilizează în activitatea lor surse radioactive, cantitatea de deșeuri radioactive (estimată a fi produsă prin operarea acestor instalații radiologice pe durata de viață proiectată) provine din:

1) aplicații în industrie, medicină, agricultură, cercetare – în total, pe an, circa 5 m³ de deșeuri radioactive de activitate extrajoasă, joasă, medie și înaltă la un milion de locuitori;

2) surse radioactive uzate, aflate la obiective radiologice și nucleare – peste 2000 de bucăți;

3) surse radioactive uzate și deșeuri radioactive istorice de la Obiectele speciale – în cantități ce depășesc 140 m³;

4) materiale contaminate radioactiv, formate în urma remedierii unor incidente ori accidente radiologice sau nucleare (inclusiv din surse radioactive orfane), – estimate la 10% din cantitatea generată anual, respectiv 1,5 m³.

5. În Republica Moldova se identifică următorii gestionari sau generatori de deșeuri radioactive:

1) orice entitate economică persoană juridică, titular de autorizație radiologică pentru gospodărirea deșeurilor radioactive (laboratoare de medicină nucleară, laboratoare radiobiologice și radiochimice);

2) orice titular de autorizație radiologică pentru utilizarea surselor radioactive închise sau deschise;

3) Întreprinderea cu Destinație Specială „Obiectele speciale 5101 și 5102” titular de autorizații radiologice pentru activitățile respective.

6. Republica Moldova este parte a Convenției comune privind managementul în siguranță al combustibilului uzat și managementul în siguranță al deșeurilor radioactive, iar reglementările naționale transpun în mare parte standardele Agenției Internaționale pentru Energia Atomică din domeniul managementului deșeurilor radioactive. Adoptarea Directivei 2011/70/EURATOM a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2011 de instituire a unui cadru comunitar pentru gestionarea responsabilă și în condiții de siguranță a combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive impune abordarea, la nivel de stat, a soluționării problemelor complexe ale managementului în siguranță al deșeurilor radioactive.

Astfel, principalele deficiențe actuale în managementul deșeurilor radioactive sînt:

1) lipsa unui concept tehnologic de modernizare a infrastructurii Obiectelor speciale, de modernizare a recuperării, sortării, tratării și condiționării deșeurilor radioactive istorice, stocate pe parcursul a circa 50 de ani în condiții inadecvate;

2) statutul incert și depășit al operatorului existent unic în gestionarea deșeurilor radioactive din țară;

3) imperfecțiunea cadrului legislativ privind crearea fondului de susținere a managementului deșeurilor radioactive;

4) insuficiența personalului calificat în domeniu;

5) insuficiența asigurării financiare a operatorului de stat în gestionarea deșeurilor radioactive și lipsa fondurilor necesare pentru recuperarea și păstrarea surselor radioactive orfane, materialelor nucleare și radioactive provenite din traficul ilicit;

6) necoresponderea condițiilor de stocare subterană a deșeurilor radioactive cu prevederile legislației în vigoare;

7) lipsa unui concept național privind programul monitoringului radiologic al elementelor mediului în cadrul obiectivului radiologic și în afara zonei sanitare.

II. Obiectivele Strategiei

7. Obiectivul general al Strategiei constă în reducerea impactului asupra populației cauzat de expunerea la radiații ionizante provenite în urma managementului curent al deșeurilor radioactive, prin stoparea procesului de contaminare radioactivă a mediului, sortarea și reducerea volumului deșeurilor radioactive și remedierea teritoriilor contaminate radioactiv. Drept obiectiv măsurabil al prezentei Strategii este reducerea riscului de supraradiere a populației (prin neadmiterea depășirii dozei efective colective și prin reducerea acesteia pînă la 0,01 mSv/an (miliSievert pe an)) și excluderea, în viitor, atât a contaminării radioactive a mediului, cît și a poverii asupra generațiilor viitoare.

8. Obiectivele specifice ale Strategiei sînt:

1) punerea în aplicare a standardelor și procedeele de gestionare sigură a deșeurilor radioactive utilizate la nivel internațional prin elaborarea și implementarea actelor normative naționale din domeniu;

2) asigurarea securității radiologice și nucleare, inclusiv fizice, a radioprotecției personalului expus profesional și a populației în prezent și viitor;

3) dezvoltarea programelor de cercetare aferente managementului deșeurilor radioactive pînă la depozitarea definitivă, a metodelor de reducere a impactului asupra sănătății populației și mediului cauzat de radionuclizii de viață lungă, precum și elaborarea modelelor privind migrarea radionuclizilor în mediu;

4) menținerea durabilă a securității fizice a obiectivelor ce gestionează deșeurile radioactive, a protecției fizice a deșeurilor radioactive de activitate înaltă și medie, inclusiv în timpul transportării spre depozitare, depistarea, identificarea și colectarea surselor radioactive orfane;

5) dezvoltarea resurselor umane implicate în activități cu deșeuri radioactive, perfecționarea lor în cadrul entităților operatori cu surse radioactive sau de gestionare a deșeurilor radioactive;

6) mentenanța bazei tehnice utilizate în procesul de gestionare a deșeurilor radioactive;

7) asigurarea finanțării sistemului de management al deșeurilor radioactive conform principiului „poluatorul plătește”;

8) asigurarea informării publicului privitor la managementul deșeurilor radioactive, cu luarea în considerare a caracterului sensibil al informațiilor privind securitatea fizică a obiectivelor radiologice ce conțin deșeuri radioactive, a altor informații protejate prin lege, și asigurarea participării publicului la procesul decizional;

9) gestionarea bazei de date referitoare la întregul inventar de deșeuri radioactive (Registrul național de evidență a deșeurilor radioactive).

III. Implementarea Strategiei. Direcții de acțiune

9. Implementarea Strategiei se efectuează exclusiv de către operatorii autorizați pentru etapele de gestionare a deșeurilor radioactive, de la generare pînă la stocarea îndelungată, inclusiv depozitarea definitivă.

10. Activitățile descrise în prezenta Strategie nu se realizează pentru deșeurile radioactive care, prin natura lor, conțin doar materiale radioactive naturale, cu excepția cazurilor în care acestea sînt surse radioactive închise sau sînt declarate drept deșeuri radioactive de către titularii autorizați, conform Regulamentului cu privire la managementul deșeurilor radioactive, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 388/2009.

11. Strategia stabilește necesitatea aplicării criteriilor de gospodărire a deșeurilor radioactive, recomandate la nivel internațional, prin:

1) caracterizarea proprietăților fizice, chimice și radiologice ale deșeurilor radioactive;

2) identificarea metodei de tratare, condiționare și a condițiilor de transportare, procesare, păstrare sau dispunere finală a deșeurilor radioactive.

În funcție de caracteristicile deșeurilor radioactive, determinate de activitatea și tipul de radionuclizi, sînt propuse măsuri specifice pentru protecția populației și a mediului împotriva pericolelor cauzate de contaminarea radioactivă.

12. Conform principiului de bază al gestionării deșeurilor radioactive, se prevede izolarea cît mai eficientă a acestora de populație și mediu atîta timp cît prezintă un pericol radiologic. Luînd în calcul că pericolul radiologic al materialelor radioactive se diminuează în timp ca urmare a dezintegrării radioactive, izolarea se asigură de o serie de bariere fizice special concepute. În cazul deșeurilor radioactive cu o durată de viață lungă, aceste bariere se determină de proprietățile rocii gazdă (barierele naturale și/sau ingineresti).

13. La nivel internațional este acceptată poziția că, indiferent de viitorul aplicațiilor energetice sau neenergetice ale tehnologiilor nucleare, pentru asigurarea securității radiologice pe termen lung este necesară implementarea tehnologiilor de depozitare definitivă la sfîrșitul procesului de gestionare a deșeurilor radioactive existente și viitoare. Doar depozitarea definitivă garantează, prin caracteristicile sale de securitate pasivă, protecția împotriva tuturor amenințărilor posibile, expuse anterior.

14. Stocarea intermediară a deșeurilor radioactive reprezintă o etapă importantă în gestionarea generală a deșeurilor radioactive, în special de activitate înaltă, în scopul diminuării nivelului radiației, permițînd astfel o manipulare simplă și sigură a acestora. Cu toate acestea, stocarea intermediară, inclusiv pe termen lung, reprezintă doar o soluție provizorie care necesită control instituțional activ și permanent, proces soldat cu cheltuieli financiare considerabile, inevitabile și nejustificate, implicînd și unele riscuri din punct de vedere al securității fizice și securității radiologice în ansamblu.

IV. Cerințe generale ale managementului deșeurilor radioactive

15. Avînd în vedere prevederile legale, responsabilitatea finală pentru managementul deșeurilor radioactive revine statului, deoarece este recunoscut și aplicat principiul etic conform căruia societatea trebuie să evite impunerea de sarcini nejustificate generațiilor viitoare.

16. În contextul implementării Strategiei, orice titular de autorizație radiologică – operator cu surse radioactive și potențial generator de deșeuri radioactive – este responsabil pentru:

1) crearea și gestionarea fondului pentru deșeurile radioactive generate de activitatea proprie;

2) suportarea cheltuielilor aferente colectării, manipulării, transportării, tratării, condiționării și depozitării temporare și/sau definitive a deșeurilor radioactive generate de activitatea proprie;

3) asigurarea inventarierii continue a deșeurilor radioactive, contribuind la actualizarea Registrului național de evidență a deșeurilor radioactive;

4) asigurarea transparenței în comunicarea informațiilor privind managementul deșeurilor radioactive, cu condiția ca acestea să nu pună în pericol alte interese, precum securitatea fizică, recunoscute prin legislația națională sau prin obligațiile internaționale;

5) realizarea măsurilor necesare în cazul deciziei de predare a deșeurilor radioactive către terțe entități specializate în gestionarea deșeurilor radioactive.

17. În scopul unificării și cuantificării activităților de management al deșeurilor radioactive, entitățile autorizate pentru gestionarea deșeurilor radioactive dezvoltă și implementează propriul registru de evidență a deșeurilor radioactive în format electronic și/sau pe suport de hârtie, conform legislației în vigoare.

18. Sistemul de evidență proprie a deșeurilor radioactive reflectă următoarele date:

- 1) descrierea sumară a activităților radiologice care generează deșeuri radioactive;
- 2) cantitatea și caracteristicile deșeurilor radioactive produse: lichide, solide, gazoase;
- 3) cantitatea și caracteristicile efluenților radioactivi eliberați în mod autorizat în mediu;
- 4) descrierea sumară a proceselor de tratare și condiționare a deșeurilor radioactive;
- 5) descrierea sumară a ambalajelor/containerelor și a coletelor cu deșeuri radioactive condiționate;
- 6) descrierea sumară a proceselor de depozitare definitivă a deșeurilor radioactive;
- 7) inventarul deșeurilor radioactive aflate la stocare intermediară, inclusiv caracteristicile lor;
- 8) inventarul deșeurilor radioactive depozitate definitiv, inclusiv caracteristicile lor;
- 9) rezultatele inspecțiilor, evaluărilor și verificărilor privind activitățile de gestionare a deșeurilor radioactive, efectuate de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;
- 10) rezultatele evaluărilor de securitate radiologică sau nucleară și ale protecției fizice;
- 11) rezultatele monitorizării și evaluărilor de impact radiologic asupra mediului;
- 12) datele cu privire la defecțiuni, incidente sau accidente radiologice.

19. Luându-se în considerare că modalitatea de gestionare a deșeurilor radioactive este determinată, în mod hotărâtor, de:

- 1) valoarea debitului de radiații ionizante provenite de la materialul radioactiv;
 - 2) tipul radionuclizilor;
 - 3) durata de viață a radionuclizilor, determinată de perioada de înjumătățire a radionuclizilor dominanți,
- acești factori se iau ca bază la proiectarea obiectivelor pentru stocarea, depozitarea sau gestionarea deșeurilor radioactive.

Astfel, primul factor determină caracteristicile protecției biologice necesare pentru asigurarea securității radiologice a personalului operator, a populației și a mediului. Al doilea factor determină pericolul provenit de la deșeurile radioactive și stabilește gradul de

radiotoxicitate sau de emanare a gazelor radioactive, iar al treilea factor determină intervalul de timp necesar pentru izolarea deșeurilor de populație și mediu.

20. În calitate de bariere de izolare a deșeurilor radioactive se propune utilizarea sistemelor confecționate din materiale precum betonul, fonta, oțelul, care servesc totodată și drept protecție biologică. De asemenea, conform experienței internaționale, pot fi utilizate și barierele naturale, reprezentate de straturi uniforme de rocă.

21. Pentru deșeurile radioactive de activitate joasă și medie ce conțin radionuclizi cu o perioadă de înjumătățire mai mică de 30 de ani, care își reduc radioactivitatea practic în întregime (pînă la nivelul de exceptare) în cîteva sute de ani, izolarea lor sigură de om și mediu este asigurată în principal prin bariere ingineresti. Pentru cazul deșeurilor radioactive înalt active și/sau radionuclizi de viață lungă, doar barierele ingineresti nu sînt capabile să asigure izolarea sigură, pe termen lung, de om și mediu, aceasta fiind asigurată printr-o combinație de bariere ingineresti și naturale.

22. Pentru atingerea obiectivelor Strategiei se propune utilizarea următoarelor proceduri, tehnici și tehnologii de gestionare, verificate și utilizate la scară internațională:

- 1) caracterizarea deșeurilor radioactive;
- 2) sortarea deșeurilor radioactive după tipul de radionuclizi și perioada de înjumătățire;
- 3) tratarea deșeurilor radioactive, în scopul condiționării, prin reducerea considerabilă a volumului: evaporare, incinerare, precipitare, deshidratare în vid, supercompactare etc.;
- 4) condiționarea deșeurilor radioactive în vederea depozitării, intermediare sau definitive, prin încapsulare în recipiente din fontă sau oțel ori prin plasare în matrice de beton sau bitum, ori prin alte metode acceptate la nivel internațional și autorizate de Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice;
- 5) controlul calității în procesele de tratare, condiționare și depozitare a deșeurilor radioactive;
- 6) decontaminarea și demontarea structurilor și instalațiilor radiologice sau nucleare în cadrul dezafectării lor;
- 7) remedierea teritoriului unde era amplasată instalația radiologică sau nucleară;
- 8) transportarea deșeurilor radioactive prin utilizarea mijloacelor de transport speciale, capabile să satisfacă cerințele și prevederile stabilite de reglementările naționale în domeniu, de la generatori la entități autorizate pentru gestionarea deșeurilor radioactive;
- 9) stocarea intermediară în depozite amenajate corespunzător;
- 10) dispunerea finală în depozite definitive în apropierea suprafeței solului (10–30 m) sau în depozite geologice de adîncime (peste 100 m).

23. Din considerentul că în Republica Moldova sînt utilizate cu preponderență surse radioactive închise, în procesul de gestionare a deșeurilor radioactive se propune aplicarea principiului sortării, tratării, condiționării și stocării surselor radioactive uzate după activitate și tip, conform anexei la prezenta Strategie.

24. Pentru deșeurile radioactive de activitate joasă și medie, securitatea etapelor procesului de gestionare, inclusiv a depozitării definitive, se obține prin utilizarea tehnologiilor industriale, capabile să asigure eficiența economică necesară, cu implementarea sistemelor corespunzătoare de asigurare a securității radiologice și protecției fizice.

Totodată, ținând cont de specificul radiologic sau nuclear al deșeurilor radioactive, instalațiile de depozitare definitivă în apropierea suprafeței solului sau cele de adâncime se amplasează, se construiesc și se utilizează numai în baza autorizației radiologice a Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, eliberată conform legislației în vigoare. Autorizația radiologică pentru gestionarea deșeurilor radioactive se eliberează doar în cazul în care se îndeplinesc cerințele de securitate impuse sistemelor de bariere utilizate, precum și sistemului de management al calității utilizat în managementul deșeurilor radioactive.

25. După încheierea activității de depozitare definitivă se menține, în mod obligatoriu, controlul instituțional asupra amplasamentului, monitorizarea radioactivității pe amplasament și restricționarea accesului persoanelor pe amplasament, conform Regulamentului cu privire la managementul deșeurilor radioactive, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 388/2009.

26. Evaluarea securității radiologice a depozitelor definitive de deșeuri radioactive se bazează pe analiza științifică detaliată prin calculul consecințelor radiologice pe termen lung ale depozitării. Scopul evaluării securității depozitării definitive rezidă în cuantificarea riscurilor radiologice potențiale, care pot interveni în orice moment după închiderea depozitului. Rezultatele obținute se compară cu limitele reglementate de legislația în vigoare din domeniu pentru a lua decizia cu privire la eliberarea autorizațiilor de amplasare, construcție și de utilizare a depozitului. Evaluările securității radiologice se iau drept bază la identificarea problemelor din acest domeniu. Pentru inițierea acestor cercetări este necesară crearea sau reprofilarea unor catedre sau laboratoare de cercetare-dezvoltare din cadrul universităților sau instituțiilor academice.

27. Condițiile specifice ale Republicii Moldova impun gestionarea deșeurilor radioactive prin efectuarea procedurilor, tehnicilor și tehnologiilor specificate la pct. 22 al prezentei Strategii, și anume prin:

1) stocare – ținerea deșeurilor radioactive, pe parcursul retratării sau tratării lor, până la nivelul de exceptare sau păstrarea acestora în instalații de stocare până la posibilitatea depozitării lor definitive;

2) depozitare definitivă – amplasarea și stocarea deșeurilor radioactive într-un depozit amenajat de tip BOSS (Borehole Disposal of Sealed Radioactive Sources – depozit definitiv pentru surse radioactive închise) sau într-un depozit de alt tip pentru stocare definitivă, fără intenție de recuperare. Acest mod de gestionare se utilizează pentru deșeuri radioactive de activitate înaltă cu perioada de înjumătățire de peste 5 ani, deșeuri radioactive de activitate medie cu perioada de înjumătățire de peste 30 de ani și pentru deșeuri radioactive de activitate medie și joasă de viață lungă de peste 100 de ani.

V. Estimarea costurilor aferente implementării Strategiei

28. Acoperirea financiară a cheltuielilor pentru gestionarea deșeurilor radioactive provenite din surse orfane sau trafic ilicit, precum și a celor provenite istoric, stocate la Obiectele speciale, se realizează, conform legislației în vigoare, din contul generatorilor de deșeurii radioactive, al bugetului de stat și altor surse legale. Pentru retehnologizarea infrastructurii Obiectelor speciale, asigurarea tehnologică a procesului de gestionare a deșeurilor radioactive istorice, precum și pentru asigurarea tuturor condițiilor de autorizare a activității de gestionare a deșeurilor radioactive, sînt necesare circa 36,7 milioane de lei.

În acest scop se prevede și utilizarea asistenței financiare internaționale acordate în cadrul proiectelor de cooperare tehnică ale Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, ale altor organizații internaționale, precum și din partea unor state interesate în fortificarea capacității de management al deșeurilor radioactive în Republica Moldova.

29. Volumul de finanțare pentru toate etapele implementării Strategiei se stabilește în urma realizării proiectului studiului de fezabilitate planificat. Din aceste considerente, Strategia propune modul de abordare discretă, cu realizarea pe etape a Planului de acțiuni.

VI. Etapele implementării Strategiei

30. Etapele implementării prezentei Strategii și rezultatele scontate:

1) elaborarea și aprobarea cadrului legislativ și normativ (anii 2017–2026). La această etapă se elaborează standarde de asigurare a securității radiologice în procesul gestionării deșeurilor radioactive, ghiduri referitoare la sistematizarea informației despre deșeurile radioactive stocate, precum și procedee tehnologice de gestionare a deșeurilor radioactive, cu participarea organelor de specialitate (Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Ministerul Sănătății, alte autorități relevante);

2) identificarea surselor de finanțare și stabilirea volumului de finanțare pentru atingerea obiectivelor Strategiei, precum și realizarea activităților informațional-educative pentru societatea civilă, cu prezentarea concluziilor privind acceptarea de către societate a modului de gestionare a deșeurilor radioactive și a costurilor pentru realizarea etapelor implementării ulterioare (anii 2017–2024);

3) elaborarea studiului de fezabilitate privind utilizarea sistemului de dispunere finală: prospecțiunile geologice, proiectarea conceptului pentru selectarea punctelor de stocare definitivă, construcția, dotarea tehnică și tehnologică a acestora (anii 2018–2021);

4) obținerea soluției cu privire la metoda cea mai relevantă privind depozitarea definitivă a deșeurilor radioactive în vederea realizării principalului obiectiv al Strategiei – reducerea cantității de deșeurii radioactive aflate la stocare și izolarea efectivă a deșeurilor radioactive de mediu, precum și reducerea riscului de contaminare și supraexpunere a populației (anii 2022–2023);

5) menținerea durabilă a securității radiologice, inclusiv fizice, a obiectivelor ce dețin și/sau gestionează deșeurii radioactive și/sau materiale radioactive, monitorizarea,

supravegherea, inventarierea deșeurilor radioactive și raportarea acestora (anii 2018–2026 și perioada următoare nelimitată).

31. Responsabilii, costurile aferente estimative și indicatorii de progres sînt reflectați în Planul de acțiuni (anexa nr. 2).

VII. Procedurile de raportare și monitorizare a implementării Strategiei

32. În procesul de realizare a prezentei Strategii, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice prezintă Guvernului, la fiecare 3 ani, rapoarte de monitorizare, care conțin următoarele:

- 1) modificarea situației în cadrul realizării etapelor Strategiei;
- 2) impactul radiologic, social, ecologic etc.;
- 3) costurile implementării anumitor faze;
- 4) gradul de respectare, de către responsabili pentru implementare, a termenelor, costurilor și conținutului acțiunilor din cadrul planului respectiv;
- 5) motivele neexecutării/executării parțiale a etapelor de implementare.

33. Rapoartele prezentate Parlamentului de către Guvern se elaborează în baza propriilor evaluări, precum și a rapoartelor instituțiilor implicate în implementarea prezentei Strategii.

În cadrul procesului de monitorizare se elaborează, anual, rapoarte de sinteză, care conțin informații privind implementarea indicatorilor pentru fiecare acțiune în parte, iar, la fiecare 3 ani, se elaborează rapoarte de evaluare și progres, care determină impactul activităților realizate într-un anumit timp și nivelul de implementare a obiectivelor stabilite.

Rapoartele de monitorizare și de evaluare se elaborează și se prezintă grupului de monitorizare, format din reprezentanții Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, ai Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și ai persoanelor juridice autorizate în domeniul gestionării deșeurilor radioactive, pentru generalizare și prezentare către Guvern.

Rapoartele de evaluare conțin, în mod obligatoriu, concluzii și recomandări referitoare la înlăturarea deficiențelor depistate în procesul de evaluare. La finele implementării Strategiei se elaborează un raport de evaluare final, care conține informații privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite și impactul scontat.

34. În scopul participării active a societății civile și instituțiilor relevante la formularea sugestiilor sau comentariilor, precum și în vederea mediatizării progresului privind realizarea Planului de acțiuni, Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice de pe lângă Ministerul Mediului și Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne vor organiza și desfășura conferințe, seminare, mese rotunde etc. Pentru asigurarea transparenței, pe paginile web oficiale ale instituțiilor menționate se vor crea secțiuni distincte pentru plasarea informației curente privind implementarea Strategiei.

